

Täze habarçylyk garaýşy

Category: Kitapcy, Nukdaýnazar, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Täze habarçylyk garaýşy TÄZE HABARÇYLYK GARAÝŞY

Ali Sirmen – türk mediýasynyň baýry žurnalisti...

Faruk Bildiriji – türk mediýasynyň yüzüniň tuwagy saýylýan žurnalistlerden...

Bildiriji magdan çykarmak üçin Akbelen tokaýynda agaç çapýan «YK Enerji» kompaniýasynyň gazetlerde çykan bildirişi hakda ýazdy:

«Pul berýäniň islegini çap etmek – okyjynyň ynamyny ýer bilen ýegsan edýär. Bular ýaly žurnalistika jemgyyetçiliğiniň bähbidini goramak beýlede dursun, günü güýçliniň elinde oýnawaja öwrülýär».

Bildirijiniň muny ýazmagynyň sebäbi «YK Enerji»-niň bildirişini çap etmekden «Cumhuriyet» gazetiniň yüz dönderme kararyna redaksiýanyň işgäri Ali Sirmeniň garşı çykanlygy boldy. Sirmeniň tutarygy şeýledi:

«Habar beris serişdesinde bildiriş berip pikiriňi mälim etmek ýa-da harydyň tanatmagam söz azatlygyna girýär. Metbugat organlarynyň düzümini ýa-da harydyny halamadyk adamynyň ýa-da edarasynyň azatlygyny çäklendirmäge haky ýok. Edil metbugat organynyň saýlawlar döwründe beýanat bilen çykyş edýän syýasy

partiýanyň öñe sürüyän pikirlerini goldamaýandygy üçin beýanaty çap etmekden yüz öwrüp bilmeyşi ýaly...»
Bu örän derwaýys çekişme. Mediýada indi bular ýaly ýokary hilli çekişmelere gözüň ilenok...

Faruk Bildiriji

* * *

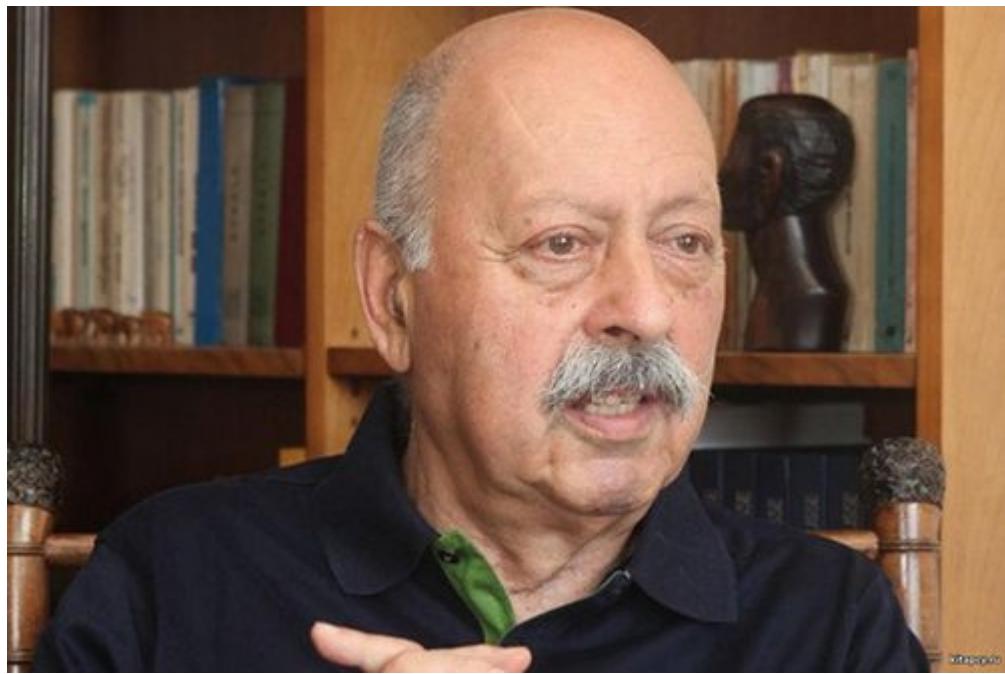
Sirmen bilen Bildirijiniň etiki çekişmesine başga nukdaýnazardan seredýärin:

«YK Enerji» nämükçin bildiriş berme zerurlygyny duýdy? Bildirişi çap edip-etmezlik çekişmesinden öñ, şereketiň nämükçin bildiriş berme zerurlygyny duýandygynyň gürrüñini etsek gowy bolmazmy? Çünkü meseläniň ujy habarçylyk garaýsy myzy derňemegimize baryp direýär...

Türk mediýasynda birtaraply «habarçylyk» garaýsy hök sürüyär. Özem bu «wirus» AKP mediýasynyň üsti bilen mazaly kök urdy we hemme habar beriş serişdesine ýolukdy. Indi habar taýýarlanda garşıdaş tarapyň pikirine salylanmak sizi garalamaga ýeterlik bolýar! Sonuň üçin Akbelen tokaýyny nämükçin çapýandygyny şereketiň özünden soralmalydyram öýdülenok!

Bular ýaly täze habarçylyk düşünjesiniň gerimi çaltlyk bilen giňeýär, jady awyna-mähelle çözusyná uçramajak bolup, žurnalist öz ugurdaş gatlagyndaky syýasatçydan, aklawjydan, biznesmenden, intellektualdan we gaýrylardan daşgaryn garşıdaş mähelledäkiler bilen hiç hili gatnaşyk saklamaýar! Mysal üçin, birnäçe ýyllap «bäsler bandasy» diýilýän işewürlerden ýeke

interwýu alýan, ýeke sorag berýän ýok! Çünkü beýtseler çepçi mediýa merkezlerinde «dardan asyljaklaryny» bilyärler. Beýlede bir žurnalistika bormy? Diňe interwýunyň hiliniň, kemçiliginiň üstünde jedelleşip bileris. (Beýleki bir ýandan ep-esli pul berlensoň, aklawjylaryň biri FETÖ boýunça derňew işini alýar, öwrenje žurnalistleriň üsti bilen suda täsir etmek üçin işine seredilýäni ilki mediýada aklamaga synanşylýar! Žurnalistleri tanyş-biliş gatnaşyklary bilen kabul etme operasiýalarynyň ulanmaga amatly idiotlaryna öwürýärler. Haýp, ýagny baýrak bilen sylaglanýarlar!). Žurnalist maglumatyň lokomotiwidir, ol habary jemgyýetçilige bitarap ýagdaýda ýetirmeli adamdyr. Habaryň özenine aralaşyp, sorag bermäge borçludyr. Haýp! Sorag bermegiň el-aýagynyň baglanan döwrüni başdan geçirýärис.

Ali Sirmen

* * *

Güman žurnalistikanyň ganym duşmanydyr. Bu ýerden habar dälde, halky başga ugra gönükdirmäge niýetlenen propoganda çykýar. Soňky ýyllarda şuňa şaýat bolýarys: kabul etme (восприятие) işi «žurnalistika» diýip ýuwduľýar. Meselem: «Bäşler bandasy» Kylyçdaroglynyň kandidaturasyna garşıy çykýar» diýip ýazyldy. Ýazana alkyş okaldy. Ýogsam bolmasa ýagday

tersinedi, ýöne muny hiç kimiň eşdesi gelenokdy. Netije nähili boldy, ýeňiljegi öňünden belli Kylyçdarogly kabul etme (восприятие) arkaly kandidat edildi. Şular ýaly täze habarçylyk garaýsyny hiç kim derňejek bolmaýar...

Sözümi jemlär bolsam, habara sebäp bolan kişiniň ýa edaranyň edýän işiniň dogrudygy ýa-da nädogrudygy hakdaky karar köpçüligiň ygtiyaryna goýulmalydyr. Täze habarçylyk düşünjämiz boýunça obýektiwleýin tankydy guramagymyz gerek.

Şuny-da ýatladyp geçsem gowy bor:

Dünýäde sany örän az käbir habar saýtlary özünde hiç mahabat-reklama berenok. Çünkü şeýle diýýärler:

– Ýokary girdejä garaşylýan bank reklamasyny bermek ahlak taýdan dogrumy?

– Saglyga zyýanly yüzlerce azyk önumlerini satýan marketleriň mahabatyny bermek ajlak taýdan dogrumy? Sanasaň sanabermeli.

Mahabat etikasynyň ölçegi nähili bolmaly? Häzir YouTube, Facebook, Twitter ýaly ulgamlarda berilýän mahabatlara nähili gözegçilik etjek, nädip çäklendirjek?

Çekişme köp taraply we yzy dowam etdirilmäge degişli.

Soner YALÇYN.

«SÖZCÜ» gazeti, 10.08.2023 ý. Publisistika